

Klassieke Olympiaden 2025-2026

Opgaven Latijn

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Latijnse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 en 3 vindt.
- Er zijn in totaal 21 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard. In totaal kunnen 21 punten worden behaald.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Latijn-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

De samenzwering van Catilina is mislukt. Hij heeft Rome verlaten en een leger van trouwe aanhangers verzameld in de buurt van het huidige Florence. Door de consuls in Rome is een leger daarheen gestuurd onder leiding van Marcus Petreius.

Tekst

1 Sed ubi omnibus rebus exploratis Petreius tuba signum dat, cohortes paulatim
2 incedere iubet; idem facit hostium exercitus. Postquam eo ventum est, unde a
3 ferentariis proelium committi posset, maximo clamore cum infestis signis
4 concurrunt: pila omittunt, gladiis res geritur. Veterani pristinae virtutis
5 memores cominus acriter instare, illi haud timidi resistunt: maxima vi
6 certatur. Interea Catilina cum expeditis in prima acie versari, laborantibus
7 succurrere, integros pro sauciis arcessere, omnia providere, multum ipse
8 pugnare, saepe hostem ferire: strenui militis et boni imperatoris officia simul
9 exsequebatur. Petreius ubi videt Catilinam, contra ac ratus erat, magna vi
10 tendere, cohortem praetoriam in medios hostes inducit eosque perturbatos
11 atque alios alibi resistentes interficit. Deinde utrimque ex lateribus ceteros
12 aggreditur. Manlius et Faesulanus in primis pugnantes cadunt. Catilina
13 postquam fusas copias seque cum paucis relictum videt, memor generis atque
14 pristinae suae dignitatis in confertissimos hostes incurrit ibique pugnans
15 confoditur.

Sallustius, *Bellum Catilinae* 60

Aantekeningen

regel 1	ubi + <i>praesens historicum</i>	zodra
regel 1	exploro, explorare	inspecteren
regel 1	Petreius	<i>zie inleiding</i>
regel 1	tuba	trompet
regel 1	cohors, cohortis	cohort (<i>een afdeling van een leger</i>)
regel 1	paulatim (<i>bijwoord</i>)	langzaam
regel 2	idem	<i>accusativus onzijdig enkelvoud</i>
regel 2	eo (<i>bijwoord</i>)	daarheen
regel 2	ventum est	men is gekomen
regel 3	ferentarius	speerwerper
regel 3	proelium committo	de strijd beginnen
regel 3	cum infestis signis	voor de aanval
regel 4	concurro	op elkaar af rennen
regel 4	pilum	speer
regel 4	omitto	achterwege laten
regel 4	pila omittunt	<i>normaal gesproken begon een veldslag met het gooien van speren door de ferentarii</i>
regel 4	gero	doen
regel 4	veteranus	oudgediende soldaat; <i>Petreius had vooral veteranen opgeroepen voor deze strijd</i>
regel 4	pristinus	voormalig, vroeger
regel 4-5	<i>gen.</i> + memor, memoris	denkend aan
regel 5	comminus (<i>bijwoord</i>)	man tegen man
regel 5	instare	<i>een infinitivus historicus vervangt een persoonsvorm in de verleden tijd</i>
regel 5	insto, instare	fanatiek vechten
regel 6-8	Interea t/m ferire	<i>in deze regels zijn de persoonsvormen weer vervangen door infinitivi historici</i>
regel 6	certo, certare	strijden
regel 6	expeditus	lichtgewapende soldaat
regel 6	in prima acie	voarin de slaglinie
regel 6	versor, versari	zich bevinden
regel 6	laborantibus	<i>zelfstandig gebruikt participium</i>
regel 7	succurro + <i>dativus</i>	helpen
regel 7	integros, sauciis	<i>zelfstandig gebruikt</i>
regel 7	saucius	gewond
regel 7	arcesso	laten komen
regel 7	omnia provideo	aan alles denken
regel 8	ferio	raken
regel 8	strenuus	energiek
regel 9	exsequor	ten uitvoer brengen
regel 9	ubi + <i>praesens historicum</i>	zodra
regel 9	videt	<i>hiervan hangt de A.c.I. Catilinam ...</i>
regel 9	contra ac	tendere (regel 10) <i>af</i>
regel 9	reor, <i>perf.</i> ratus sum	anders dan
regel 10	tendo	menen
		zich inspannen

regel 10	cohors praetoria, cohortis praetoriae	lijfwacht (<i>van de aanvoerder</i>)
regel 10	perturbo, perturbare	in verwarring brengen
regel 11	alius alibi	de één hier, de andere daar
regel 11	utrimque (<i>bijwoord</i>)	aan beide kanten
regel 11	latus, -eris	vleugel (<i>van een leger</i>)
regel 12	Faesulanus	man uit Faesulae (<i>nu Fiesole, vlak bij Florence</i>); <i>hij was commandant van de linkervleugel, Manlius van de rechtersvleugel</i>
regel 12	in primis	in de voorhoede
regel 13	fusas	<i>vul aan:</i> esse
regel 13	fundo, <i>ppp</i> fusus	verdrijven
regel 13	relictum	<i>vul aan:</i> esse
regel 13	memor + <i>genitivus</i>	denkend aan
regel 13	generis	<i>Catilina stamde uit een adellijke familie</i>
regel 14	pristinus	oud
regel 14	confertus	dicht opeengedrongen
regel 15	confodio, confodere	doorboren

Vraag 1

Regel 2 **idem facit**

Welke handeling wordt hiermee bedoeld?

- A. **omnibus rebus exploratis** (regel 1)
- B. **signum dat** (regel 1)
- C. **paulatim incedere** (regel 1-2)
- D. **paulatim incedere iubet** (regel 1-2)

Vraag 2

Regel 1-4 **Sed** t/m **geritur**

Bij welke komma is er sprake van een asyndeton?

- A. de komma in regel 1
- B. de komma in regel 2
- C. de komma in regel 3
- D. de komma in regel 4

Vraag 3

Regel 3 **posset**

De coniunctivus **posset** is:

- A. causaal (een oorzaak aangevend)
- B. definiërend (een eigenschap aangevend)
- C. een wens aangevend
- D. finaal (een doel aangevend)

Vraag 4

Regel 4 **concurrunt**

Deze actie staat in tegenstelling tot een eerder (in regel 1-2 **Sed** t/m **exercitus**) genoemde actie. Beschrijf in het Nederlands die eerder genoemde actie.

Vraag 5

Regel 5 **comminus**

Citeer het Latijnse tekstelement uit het voorafgaande (vanaf regel 2 **Postquam**) dat naar dezelfde manier van vechten verwijst als **comminus**.

Vraag 6

Regel 5 **maxima**

Dit woord staat in deze zin in de

- A. ablativus
- B. accusativus
- C. nominativus
- D. vocativus

Vraag 7

Regel 5 illi

Wie of wat worden hiermee bedoeld?

- A. **cohortes** (regel 1)
- B. **hostium exercitus** (regel 2)
- C. **gladiis** (regel 4)
- D. **Veterani** (regel 4)

Vraag 8

Regel 5 illi **haud timidi resistunt**

Welk stilistisch middel wordt hier gebruikt?

- A. anafora
- B. chiasme
- C. litotes
- D. metafoor

Vraag 9

Regel 5 illi **haud timidi resistunt**

Zet de woorden **illi**, **timidi** en **resistunt** om in het overeenkomstige enkelvoud.

Vraag 10

Regel 6-8 **Interea** t/m **ferire**

Welk woord staat niet in de ablativus?

- A. **expeditis** (regel 6)
- B. **acie** (regel 6)
- C. **laborantibus** (regel 6)
- D. **sauciis** (regel 7)

Vraag 11

Regel 6-9 **Interea** t/m **exsequebatur**

Het zinsdeel na de dubbele punt (**strenui** t/m **exsequebatur**) verhoudt zich in inhoudelijk opzicht chiasisch ten opzichte van het zinsdeel voor de dubbele punt (**Interea** t/m **ferire**). Licht dit toe door op de inhoud van deze regels in te gaan.

Vraag 12

Regel 9-10 **Petreius** t/m **tendere**

Welke van onderstaande zinnen geeft het beste de inhoud van deze woorden weer?

- A. Petreius had gedacht dat Catilina zich krachtiger zou verweren.
- B. Petreius had niet gedacht dat Catilina zich zo zwak zou verweren.
- C. Petreius had niet gedacht dat Catilina zo hard zou vechten.
- D. Petreius had wel gedacht dat Catilina zo hard zou vechten.

Vraag 13

Regel 4 t/m 10 **Veterani** t/m **tendere**

De volgende tekstelementen geven de intensiteit van het vechten aan.

Welk van deze vier tekstelementen heeft betrekking op beide partijen?

- A. **acriter** (regel 5)
- B. **haud timidi** (regel 5)
- C. **maxima vi** (regel 5)
- D. **magna vi** (regel 9)

Vraag 14

Regel 9-11 **Petreius** t/m **interfici**

Welke uitspraak is waar?

- A. **eos** (regel 10) en **alios** (regel 11) gaan allebei over de soldaten van Catilina.
- B. **eos** (regel 10) en **alios** (regel 11) gaan allebei over de soldaten van Petreius.
- C. **eos** (regel 10) gaat over de soldaten van Catilina en **alios** (regel 11) gaat over de soldaten van Petreius.
- D. **eos** (regel 10) gaat over de soldaten van Petreius en **alios** (regel 11) gaat over de soldaten van Catilina.

Vraag 15

Regel 11 **lateribus**

Qua betekenis is dit woord verwant met:

- A. bilateraal
- B. latent
- C. latrelatie
- D. nalaten

Vraag 16

Regel 11 **resistentes** en regel 12 **pugnantes**

Welke van onderstaande mogelijkheden is de juiste?

- A. Beide participia staan hier in de accusativus.
- B. Beide participia staan hier in de nominativus.
- C. **resistentes** staat hier in de accusativus en **pugnantes** in de nominativus.
- D. **resistentes** staat hier in de nominativus en **pugnantes** in de accusativus.

Vraag 17

Regel 12-13 **Catilina** t/m **videt**

Wat ziet Catilina?

- A. Een paar soldaten zijn verdreven.
- B. Hij is alleen overgebleven.
- C. Hij is met een paar soldaten overgebleven.
- D. Hijzelf wordt verjaagd.

Vraag 18

In de gehele tekst komt viermaal een vorm van het woord **hostis** voor:

- A. **hostium** (regel 2)
- B. **hostem** (regel 8)
- C. **hostes** (regel 10)
- D. **hostes** (regel 14)

Noteer de letters van de twee gevallen waarin het woord slaat op soldaten van Petreius.

Vraag 19

Regel 12-15 **Catilina** t/m **confoditur**

Welke uitdrukking is het meest geschikt om Catilina's motivatie voor zijn handelwijze te typeren?

- A. Adel verplicht.
- B. De dood of de gladiolen.
- C. Nooit geschoten, altijd mis.
- D. Wie niet waagt, die niet wint.

Vraag 20

Bij welke plaats ongeveer vond de in de tekst beschreven strijd plaats? Noteer de desbetreffende letter.

Vraag 21

Tot wie van deze goden zullen de soldaten voor de strijd om hulp hebben gebeden?
Noteer de desbetreffende letter.

A.

Bron: Wikipedia

B.

Bron: Wikipedia

C.

Bron: Wikipedia

D.

Bron: Wikipedia

Einde